

חג הסוכות - סיפור של מחזוריות ושינוי

סוף הוא תמיד גם התחלה

מבוא

חג הסוכות עמוס במשמעויות, מנהגים וסמלים. הוא מציין אירוע היסטורי-לאומי ויש בו גם צדדים של טבע וחקלאות, של יחיד ושל קהילה. הוא ייחודי בכך שכמעט כל היבטיו מאירים את המחזוריות הקבועה של "סוף והתחלה".

חג הסוכות נחגג במעבר שבין סוף הקיץ לתחילת החורף, ובמהלכו מסתיים האסיף ומתחילה הזריעה מחדש. ימים אלה מציינים גם את סוף 'הימים הנוראים' ואת תחילת השנה החדשה. מבחינה היסטורית החג מציין את התקופה שאחרי יציאת מצרים ואת המעבר לחיים במדבר. בתקופה מאוחרת יותר חג הסוכות ציין גם את סוף גלות בבל ותחילת שיבת ציון.

בחרנו להתמקד בנקודת המעבר רבת הרבדים המתרחשת בזמן זה בשנה, ולהכיר דרכה את פני החג השונים: את הזיקה בין סוכות לשמחה, בין ארבעת המינים לארץ ישראל, בין גשם להתחדשות, ובין ישראל לתפוצות.

תלמידי כיתות ה'ו' נמצאים בעצמם בשלב מעבר: סוף החופש הגדול ותחילת השנה החדשה, שנים אחרונות בבית הספר היסודי והערכות למעבר לחטיבת הביניים. בשלב זה, הם נדרשים ומסוגלים לחשיבה רפלקטיבית על מעשיהם. ביכולתם להבין, למשל, את מורכבות שמחת האסיף - את השמחה על מה שהושג, לצד הדאגה על מה שיהיה, ואת המתח וההתרגשות לקראת היעד הבא, לצד ההרפיה והצער כשהתהליך תם.

« דגשים למורה

- השיעור עוסק במאפייני החג המוכרים לתלמידים, וגם מוסיף עליהם פתח חדש להתבוננות. למשל, מנהג ארבעת המינים מובא בגרסתו המקראית המוכרת, כחלק מנוף הארץ, אך גם בגרסת ספר נחמיה, בו מובאים יותר מארבעה מינים. דרך ההיכרות עם הגרסאות השונות נבקש לחשוב על האפשרות להוסיף ו/או לשנות את מנהג ארבעת המינים כך שיבטא ערכים ורעיונות שמתאימים לחיינו היום.
- בחרנו שני ביטויים אומנותיים שיש בהם מעגליות ושינוי, להמחשת רעיון המחזוריות:
 - שרשרת לסוכה שיכינו התלמידות והתלמידים בסוף הלימוד על כל אחד ממאפייני החג. השרשרת תורכב מחוליות סגורות שיתווספו זו אל זו, ויצרו שרשרת ארוכה ומגוונת. התוצר הוויזואלי שיעוצב ייצג את הרכיב הקבוע ו/או המסורתי (החוליות שמכילות, כל אחת, מעגל סגור של סוף והתחלה) לצד הרכיב המתפתח והמשתנה (השרשרת המתארכת שנוצרת מחיבור החוליות) בחג. התוצר הסופי יהיה שרשרת נייר מעשה ידי הכיתה כולה.
 - ספירלה שיש בה מעגליות ותנועה חוזרת, יחד עם גובה וצבעוניות שמשתנים כשהספירלה נעה.

- השיעור נועד לשרת את הלמידה בכיתה ה' וגם בכיתה ו', ולכן מוצעות מגוון יחידות. המבנה מודולרי ומאפשר לבחור את התוכן ואת סדר הדברים, בהתאם לאופי הכיתה.
- בחרנו להתמקד בחמישה ממאפייני החג:

גשם

אושפיזין

ארבעת המינים

חג האסיף

ישיבה בסוכה

לכל מאפיין תוקדש יחידה. כל אחת מהן כוללת מקור ודיון לצד עיבוד רפלקטיבי ומתאפיינת בחשיבה שנעה על הרצף שבין מסורת לחידוש.

- יחידה חשובה היא יחידת "מהלכה למעשה". הקפדנו להציע פעילות לטובת הקהילה, מתוך הבנה ששמחת החג צריכה להתבסס גם על אחריות חברתית ונתינה בכל שכבות הגיל.

מטרות השיעור

- 1 היכרות עם מאפייני החג, סמליו ומשמעויותיו
- 2 פיתוח חשיבה רפלקטיבית על הקשר בין מאפייני החג לתהליכים אישיים
- 3 התנסות בלמידה בחברותא ועבודה בקבוצות

ציוד דרוש

- דפי מקורות (נספחים)
- אמצעי שמע
- כלי כתיבה
- מספריים וצבעים

היחידות 'משימת סיכום' ופעילות 'מהלכה למעשה' מצריכות הכנה מוקדמת וחומרים נוספים כמפורט בגוף השיעור.

א. תרגיל פתיחה

גשם

1 נחלק לתלמידים את מילות השיר "סוף הקיץ" מאת חיה ורד ויאיר רזנבלום (נספח א), ללא הכותרת ומבלי לציין את שם השיר (בשלב ראשון).

נבקש לשים לב להבדל בין המנגינה של הבתים למנגינה של

[נשמיע את השיר "סוף הקיץ"](#)

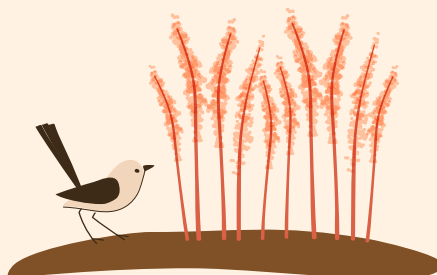
הפזמון. נשאל:

- שאלות
- ? מה נושא השיר?
 - ? איזו מנגינה מתאימה לקיץ ואיזו לחורף? אילו הבדלים נוספים יש בין הבית לפזמון?
 - ? נבקש הצעות לשם השיר.

2 נחלק את הכיתה לשתי קבוצות, ונבקש מכל קבוצה להתחלק למשימה בזוגות:

- משימה
- מהזוגות בקבוצה א': נבקש להקיף בעיגול כחול רמזים לסתו/חורף, ובעיגול אדום רמזים לקיץ.
 - מהזוגות בקבוצה ב': נבקש להקיף בעיגול אדום רמזים לסוף, ובעיגול כחול רמזים להתחלה.

בסיום המשימה נקיים דיון בו נשווה בין הסימונים ונראה שהקיץ קשור יותר לתהליכים שמסתיימים והחורף יותר קשור לתהליכים שמתחילים. בשלב זה כדאי גם להפנות את תשומת הלב לכך ששמו של השיר שלמדנו הוא "סוף הקיץ".

3 במליאה, בשאל: שאלות לדיון

- האם המנגינה והמילים מתאימות לרעיון החוזר של סוף והתחלה? ?
- מה משותף לרמזים של החורף שסומנו בשיר? מה משותף לרמזי הקיץ? ?
- אילו תהליכים מסתיימים בקיץ? מה עתיד להתחיל בחורף? (מה יוצא דופן?) ?
- המילים 'תוגה' ו'תוגות' מיוחסות בשיר גם לחורף וגם לקיץ. ממה נובע העצב? ?
- אילו רמזים של שמחה יש בכל אחת מהעונות לפי השיר? ?
- נתייחס לבית האחרון בשיר (תמונת האיכר וחלקת האדמה שמחכה לזרעים ומטר) - איך שיר אחד מצליח לתאר גם סוף וגם התחלה? ?
- סוכות הוא הזמן בשנה בו מתחילים לצפות (וע"פ המסורת גם להתפלל) לגשם. הגשם מופיע בבית הראשון ובבית האחרון. מה מאפיין את הגשם בשיר? ?
- היזכרו באירוע בו חשתן/ם גם סוף של תהליך (כמו סוף הקיץ בשיר) וגם התחלה של שלב אחר? (למשל: היום בו עוברים לדירה חדשה ונפרדים מהקודמת, או היום האחרון בשנת הלימודים שבו גם מתחיל החופש הגדול) אילו רגשות זכורים מאותו אירוע? האם תקופה כזו בשנה (כמו בזמן חג הסוכות) היא זמן שמח או עצוב? ?

נסכם: במסגרת השיעור נלמד על מעברים שונים המתרחשים ממש בזמן הזה בשנה. המשותף לכלל המעברים שאנו מציינים בחג הוא היותם נקודת זמן של סוף והתחלה.

ב. לימוד מקורות בחברותא

ישיבה בסוכה

למידה בחברותא

1 נחלק את דף המקורות (נספח ב), ונבקש לענות על השאלות בזוגות.

2 נחזור למליאה ונשאל:

מדוע יושבים בסוכה?

ממה נובעת שמחת החג? האם השמחה היא על מה שמתחיל או על מה שהסתיים?

שאלות

3 נבקש מהתלמידים לגזור ולאסוף מדפי המקורות את תיבות הסוף וההתחלה שאותן מילאו בחברותות, ונחבר אותן לשרשרת.

חג האסיף

במליאה

1 **נסביר:** בספר דברים ט"ז כתוב "חג הסכת תעשה לך שבעת ימים באספך מגרנך ומיקבך: ושמחת בגרנך". אכן, לקראת חג הסוכות מסתיימת העונה, והחקלאים אוספים את יבולי השדה והכרמים שגידלו. איסוף היבול החקלאי הוא מקור השם 'חג האסיף', שהוא אחד משמות החג.

2 **נשאל:** אם היינו מתארים באמצעות קו את רגשותיו של החקלאי מזריעה ועד אסיף, איך היינו מציירים את התהליך? (קו עולה = שמחה, קו יורד = דאגה או צער)

3 **נבקש** מתלמיד/ה לגשת ללוח ולצייר קו שמתאר את השלבים הבאים בתהליך חקלאי: זריעה, המתנה לגשם, התחלת הצמיחה, הבשלה, אסיף, מכירת היבול. נבקש שיתאימו בין שלבי העבודה לבין הנקודות על הקו שציירו

4 **נשאל:**

? דמיינו יציאה לטיול או מסיבה שהשקעתן/ם זמן רב בתכנונה - איזה קו תציירו כדי לתאר את חוויית התכנון והביצוע? (שלבים: קביעת מועד האירוע, משלוח הזמנות, קניית, תכנון התכנית, ארגון האירוע ביום, החגיגה, פיזור)

? האם שני הציורים זהים? מה הן נקודות השיא? האם בסיום האירוע נשאר אתה תחושה של שמחה?

שאלות

למידה בחברותא

נלמד שני מקורות העוסקים בקשר שבין אסיף לשמחה.

5 נחלק את דף המקורות (**נספח ג**), ונבקש לענות על השאלות בזוגות.

6 נחזור למליאה ונשאל:

? האם בחג האסיף אנחנו חוגגים סוף או התחלה?

? מה יכול להפוך את זמן האסיף לזמן שמח?

? מבחינה חקלאית חג הסוכות נחשב לזמן של איסוף התוצרת שצמחה בשדות במהלך הקיץ. חשבו על דבר שהספקתן/ם לעשות או לייצר בקיץ (משהו שתכננתן/ם, מעשה כלשהו או החלטה פנימית). תארו מה עשיתן/ם? האם התוצאה משמחת אתכן/ם?

? מה תוכלו להביא לסוכה כדי לבטא את האסיף הפרטי שלכן/ם?

7 נבקש מהתלמיד/ית לגזור ולאסוף מדפי המקורות את תיבות הסוף וההתחלה שאותן מילאו בחברותות, ונחבר אותן לשרשרת.

שאלות לדיון

ארבעת המינים

- 1 **נסביר:** אחד הסמלים המרכזיים של חג הסוכות הוא ארבעת המינים. ארבעה צמחים שונים זה מזה שיחד מהווים סמל שניתן לראות בו משמעויות שונות (חלקים בגוף האדם, קבוצות שונות בחברה ועוד). כעת נתמקד בארבעת המינים כסמל לחזרה של עם ישראל לארץ ישראל; סמל לכניסת בני ישראל לארץ אחרי שנות המדבר (יציאת מצרים) וסמל החזרה לארץ אחרי גלות בבל בהנהגת עזרא ונחמיה, וגם להתחדשות ההתיישבות בימי החלוצים.
- 2 נחלק לתלמידים דף משימה (**חלק א בנספח ד**) וננחה לזהות את המינים ואת שמם המקראי (אפשר לקיים תחרות - מי הראשונות/ים שמשלימות/ים את הזיהוי הנכון?)

למידה בחברותא

- 3 נחלק את הכיתה לזוגות, נבקש ללמוד את שני המקורות בהמשך הדף (**חלק ב בנספח ד**) ולבדוק תוך כדי הלימוד באיזה אופן ארבעת המינים מסמלים סוף והתחלה?
- 4 נחזור למליאה, ונשאל:
 - ? למה הבחירה בצמחים מתאימה לסמל את החזרה ו/או השייכות לארץ?
 - ? בספר נחמיה גם הזית נזכר ברשימת המינים שאותם צריך להביא בסוכות. מאילו סמלים אחרים מוכר לנו ענף הזית? (סמל המדינה, סמל השלום וכדומה)
 - ? מה דעתכם על הוספת הזית? איזה עוד מין מהצומח כדאי להוסיף בימינו?
- 5 שוב נבקש מהתלמידים לגזור ולאסוף מדפי המקורות את תיבות הסוף וההתחלה שאותן מילאו בחברותות, ונחבר אותן לשרשרת.

שאלות לדיון

אושפיזין

1 **נסביר:** מקור מנהג האושפיזין המוכר הוא בספר הזוהר, המתאר שבעה צדיקים שמוזמנים להתארח בסוכה. הסוכה היא מבנה פתוח שניצב בחוץ ופתוח לכל מי שרוצה להיכנס. בימינו, רעיון האושפיזין הורחב מעבר לשבעת הצדיקים, והוא מתייחס להזמנת כל אדם (אמיתי או דמיוני) שהיינו רוצים לפגוש ולבלות איתו בחג.

2 נשמיע את השיר "אני ואתה נשנה את העולם" מאת אריק איינשטיין ומיקי גבריאלוב.

[להאזנה לשיר "אני ואתה נשנה את העולם"](#)

3 נקרא את המקור "7 אושפיזין ב-7 יבשות" (נספח ה), ונשאל:

- שאלות**
- מי האושפיזין של הכותב? למה הוא מזמין אותם?
 - מהי משימת התיקון המשותפת של נחמן שי והאושפיזין שהוא מזמין?
 - למה חשוב שמדינת ישראל תהיה בקשר עם יהודים מכל העולם?

למידה בחברותא

4 נחלק את הכיתה לשבע קבוצות. נבקש מכל קבוצה לענות על השאלות בדף (נספח ה) ולחשוב מה צריך לתקן ואת מי היו רוצים להזמין לסוכה כדי לתקן יחד איתו/איתה את העולם?

נדגיש שהם מוזמנים לחשוב על בני משפחה, על דמויות ספרותיות, על דמויות היסטוריות, על דמות מצוירת או על חברה/מהכיתה.

בסיום המענה על השאלות, נבקש מהתלמידים לגזור ולאסוף מדפי המקורות את תיבות האושפיזין ואת תיבות הסוף וההתחלה שאותן מילאו בקבוצות, ונחבר אותן לשרשרת.

5 **דיון מסכם:** חג הסוכות מציין את סוף תקופת החגים ותחילת ימי השגרה. נשאל:

- מה כדאי לקחת מחג הסוכות לשאר ימות השנה?

ג. משימת סיכום

1 נחלק לכל תלמיד/ה דף ספירלה (נספח ו).

2 ננחה לכתוב על הספירלה את כל ה-'סופים' וה-'התחלות' עליהם למדנו (אפשר להוסיף גם את האירועים האישיים שקישרנו לשיעור).

- מומלץ להשתמש בצבעים שונים, ואפשר להוסיף איורים.
- ננחה לגזור את הספירלה ולחבר חוט למרכזה.
- נסביר שצורת הספירלה היא ביטוי לתהליך שחוזר על עצמו אך כל הזמן גם משתנה.
- את הספירלות המצוירות אפשר לתלות כקישוט בסוכה.

מהלכה למעשה

נסביר: למדנו שחג הסוכות מסמל תהליך מתמיד של סוף והתחלה. רוב הדברים שמסתיימים הם גם התחלה של משהו אחר. הרבה פעמים תהליכים הם מחזוריים (כמו חגים או עונות השנה) - הסיום הוא זמני, וכשנחזור לאותו שלב, בעוד שנה, הדברים לא יהיו בדיוק אותו דבר. לעיתים אנו מסמלים תהליך מחזורי בצורת ספירלה.

חלופות אפשריות לעיסוק ופיתוח הרעיון:

- ספירלות מאבנים שיאספו בחצר בית הספר או במקום קרוב שכדאי לטפח.
- קישוט קיר בספירלות של צבעים ומילים.
- עיצוב שביל אבנים שמתחיל בספירלה.
- הקמת גינה קטנה עם מחזור צמחים שונים בכל עונה.

[רעיונות גינון](#)

כֶּמֶש הַדְרָדָר = נבל / יבש הקוץ
מִסְכִּית = מקשיב
תוֹגָה / תוּגוֹת = עצבות
וְלִדְיָה = מי שנולדו לה
כִּבְרַת אֲדָמָה = חלקת אדמה

שם השיר:

מילים: חיה ורד, לחן: יאיר רוזנבלום

כבר הקיץ חלף,
 כבר טסים מעליו
 ברבורי הענן בשרשרת.
 כבר כֶּמֶש הַדְרָדָר,
 ועמוד המטר
 מעבר לאופק ניצב.
 העולם מתלבלב,
 אך מִסְכִּית עוד הלב
 לתוֹגָה שבעין נקשרת,
 כשהקיץ חלף
 ומקרקע נשלף
 להבו הצחור של חצב.
 בגנות כבר מונה
 אדמה את וְלִדְיָה,
 בגרנות החציר
 על עצמו נערם,
 בשדרות משליכה
 צפצפה את בגדיה,
 בגדרות מעלות
 הכבשים את צמרן.
 בכרמים מקפלות
 הגפנים את עליהן,
 בתלמים משחימה
 אדמה קו לקו,
 בגבהים הלילות
 כבר עוטים מעיליהם,
 בנכאים חלילו
 של הרוח נתקף.
 כי הקיץ חלף,
 כי רוחף מעליו
 מפרשו הסמוי של החורף.
 מתקצרים הימים,
 ובנפש הומים
 כיסופים ותוגות כמיתר...
 וצופה לו איכר,
 איך בבוקר הקר
 הקיץ מפנה את העורף.
 וכִּבְרַת אֲדָמָה
 שדמו בדמה,
 מחכה לזרעים ומטר.

ישיבה בסוכה

נספח ב

מקורות ללימוד

למה חוגגים את חג הסוכות?

חג הסוכות תעשה לך שבועת ימים באספף מגרנד ומיקבד:
ושמחת בחגך אתה ובנד ובתד ועבדד ואמתד והלוי והגר
והיתום והאלמנה אשר בשעריך: שבועת ימים תחג לה' אלהיך
במקום אשר יבחר ה' כי יברכך ה' אלהיך בכל תבואתך ובכל
מעשה ידיך והיית אף שמח:

(דברים ט"ז, יג-טו)

מהי סיבת החג לפי הפסוקים? מה הסתיים ומה מתחיל? ?

"ושמחת בחגך... והיית אך שמח..." - מדוע חוזרים פעמיים
על ההנחיה לשמוח? איך אפשר לשמוח לפי הוראה? ?

בסכת תשבּו שבַעַת יָמִים כָּל הָאָזְרַח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בְּסֻכּוֹת:
לְמַעַן יָדְעוּ דַרְתֵיכֶם כִּי בְּסֻכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי
אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

(ויקרא כ"ג, מ"ב-מ"ג)

א אלה מסעי בני ישראל, אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם
ביד משה, ואהרן: ... ה ויסעו בני ישראל, מרעמסס ויחנו,
בסכת:

(במדבר ל"ג, א, ה)

הפסוקים מתארים את התחנה הראשונה (וכנראה גם
את אופי המגורים) של בני ישראל בצאתם ממצרים - מה
הסתיים ומה מתחיל? ?

"למען ידעו דרתיכם" - האם סוכות מזכיר את הסוף או את
ההתחלה? ?

כתבו בתיבה המצורפת מה מסתיים ומה מתחיל? (התייחסו לכלל המקורות שבדף, מוזמנות/ים לתת יותר מתשובה אחת)

<p>התחלה:</p>	<p>סוף:</p>
---------------	-------------

חג האסיף

חג האסיף - חגיגה משותפת | טוביה געש

טבעי שבארצנו יכולים כל אנשי השדה, דתיים וחילונים כאחד, לחוג את חגי ישראל ברוח המקרא בלי להזדקק לטקס דתי, אם כי אין לזלזל בחשיבותו. בימינו עשירה הארץ יותר ביבולי שדה. הכותנה מצפה לאסיף. אבל לא נפסקו גידולי החורף, פרי ההדר בשרון ובגליל, בננות בעמק הירדן, גם הירקות למיניהם "כבשו" את החורף. כך מסיים חג האסיף עונה ומתחיל עונה.

(קיבוץ כפר גלעדי, 1977)

שאלות לדיון

- אילו גידולים נקטפים בסוכות ואילו גידולים ייקטפו רק במהלך או בסוף החורף? ?
- למה לדעתכם מציין הכותב שגם דתיים וגם חילונים חוגגים? מדוע הוא מציין זאת דווקא בהקשר של חג האסיף? ?
- לפי המקור מדוע טבעי שחקלאיות וחקלאים יחגגו את חג האסיף? ?
- האם החג מציין סוף או התחלה לפי דברי הכותב? ?

חג האסיף

בעת האסיף יורדת עצבות | שמואל אבידור הכהן

כל עוד חי אדם במתח של עשייה, בלהט של פעולה, *מסתער על משימות ומתאמץ להגיע להישגים, הרי הוא נישא על כנפי שאיפותיו ומאוויו [מרגיש שהוא ממריא בכוח הרצון הפנימי שלו]... *צועד הוא לעבר יעדי-מטרותיו.

*אך ברגע שהגיע אדם אל היעד, וכבר *השיג את שלו, מתחיל לפוג [להתפוגג, להיעלם] המתח. שוקעת חדות היצירה, באה העייפות ונעלם המרץ הרב. ואמורים הדברים במיוחד כאשר... אסף האדם הרבה יותר מן הנדרש לו ולמשפחתו.

*לפתע מוצא הוא את עצמו שקוע עמוק בתוך משבר... דווקא בעת האסיף יורדת עליו העצבות.

(לקראת שבת, 1977)

שאלות לדיון

- ❓ הכותב מתאר תהליך שמתחיל בלהט של פעולה ומסתיים במשבר. סמנו את הביטוי שמבטא את שיא ההתלהבות, ואת הביטוי שמבטא את תחילת העייפות והמשבר.
- ❓ בהתאם להליך המתואר, ציירו קו (בדומה לתרגיל הפתיחה על הלוח) המתאר את מצבו של האדם (התלהבות, עייפות ומשבר). כל שלב בתהליך מסומן בצבע.
- ❓ מה גורם להרגשה של עצב ומשבר?
- ❓ מדוע נקבע זמן האסיף כחג (זמן שמח) אם בסוף תהליך האיסוף והצבירה האדם עצוב ושקוע במחשבות?
- ❓ מה מסתיים ומה מתחיל, לפי התהליך המתואר בדברי שמואל אבידור הכהן?

כתבו את התשובה של השאלה האחרונה בתיבות הבאות:

התחלה:	סוף:
--------	------

ארבעת המינים

חלק א

מתחו קו בין השם, האיור, והשם המקראי של כל אחד מארבעת המינים:

ערבה

הדס

אתרוג

לולב

עֵנַף עֵץ-עֵבֶת

פְּרֵי עֵץ הָדָר

כַּפֹּת תְּמָרִים

עֲרֵבֵי-נַחַל

1

ארבעת המינים והכניסה לארץ ישראל | בהשראת נגה הראובני, נאות קדומים

שאלות לדיון

? לפי נגה הראובני, אילו מינים מסמלים את סוף המסע במדבר והכניסה לארץ, ואילו מינים מסמלים את תחילת ההשתקעות והישיבה בארץ?

? בימי קום המדינה היו שנהגו להוסיף את פרי הצבר לארבעת המינים, כדי לסמל את מי שנולד וגדל בארץ (ילידי הארץ היו מכונים "צברים"). מה דעתכן/ם על רעיון הוספת מין חמישי?

? איזה פרי או צמח הייתם בוחרים כדי לסמל ילד/ה ישראלית/ת היום?

? איזה מין חמישי הייתם מציעות/ים למשפחה של עולים חדשים להוסיף?

הלולב - כפות תמרים:

מעורר זיכרונות מן המדבר והנדודים

ערבי הנחל - שיח הערבה:

שיח שצמח על גדות נהר הירדן, שער הכניסה אל הארץ הטובה

ההדס - עץ עבות:

רמז ליערות, שכיסו בעבר את הרי הארץ ואת הבקעות

והאתרוג - עץ פרי מעשה בני האדם שהגיעו התיישבו ועיבדו את אדמתם

וכך ביד אחת מחזיקים סיפור שיש בו סוף מסע של ארבעים שנה וגם את ההתחלה של בית קבע, ארץ ומדינה.

באדיבות אתר צמחיית ישראל וסביבתה

באדיבות אתר פורטל הדף היומי

באדיבות אביאל ענבי

באדיבות אבנר גרוס

2 ארבעת המינים אחרי גלות בבל

במסגרת חגיגות החזרה לארץ, חגגו שבי ציון גם את חג הסוכות. אחת ההוראות לחגיגות הייתה לאסוף צמחים שונים.

צֹאוּ הָקָר וְהָבִיאוּ עָלַי זֵית וְעָלַי עֵץ שָׁמֶן וְעָלַי הֶדְס וְעָלַי תְּמָרִים וְעָלַי עֵץ עֵבֶת לַעֲשׂוֹת סֹכֶת

(נחמיה ח', טו)

בספר נחמיה מתואר חג הסוכות שחגגו בני ישראל לאחר שחזרו לארץ מהגלות (אחרי חורבן בית המקדש הראשון).

אילו מינים אספו כדי לציין את החג?

במה שונים המינים הללו מארבעת המינים שאנחנו מכירים היום?

שאלות

וַיַּעֲשׂוּ כָל הַקֶּהֱל הַשְּׁבִיִּים מִן הַשְּׁבִי סֹכֹת וַיֵּשְׁבוּ בְּסֹכֹת כִּי לֹא עָשׂוּ מִימֵי יֵשׁוּעַ [יהושע] בְּנֵי-נֹון כִּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַהוּא וְהָיָה שְׂמֵחָה גְדוֹלָה מְאֹד:

(נחמיה ח', יז)

שבים מן השבי = מי ששבו מן הגלות

איזה תהליך הסתיים בסוכות בימי נחמיה? מה התחיל? כתבו את התשובה בתיבה.

על מה הייתה השמחה הגדולה?

שאלות

התחלה:	סוף:
--------	------

אושפיזין

נספח ה

מקורות ללימוד

7 אושפיזין ב-7 יבשות | נחמן שי, שר התפוצות לשעבר

שבעת האושפיזין של סוכות מסמלים בעיניי... את שבע היבשות בעולם. בכל יבשת עשרות, אם לא מאות, קהילות יהודיות... השנה, אני מקווה כי נוכל, כל אחד ואחת מאיתנו, לפתוח בפניהם מעט את הפתח אל תוך הסוכה שלנו, שהיא רחבה דיה כדי להכיל את כולם. להתעניין ולשאול לשלומם של הקרובים והרחוקים, דתיים וחילונים, רפורמים, אורתודוקסים וקונסרבטיבים, המגוון היהודי כולו...

עונת החגים בעיצומה, אך תחלוף בקרוב, ולאחר תום חג הסוכות נחזור לעשייה היום-יומית באופטימיות ובעבודה קשה, נחזק את הקשר ההדדי בינינו, נשפיע על המודעות לביטחון הקהילות היהודיות ולהמשך קיומן. מתוך האחריות החדשה הזו ניאבק באדישות, נחפש את המכנה המשותף, נגיע אל הלא-מחוברים [=הכוונה ליהודים וקהילות שלא מקיימים קשר עם ישראל].

(פורסם באתר 'וואלה', ספטמבר 2021)

שאלות לדיון

- מה צריך לתקן? מי מתאימה לסייע במציאת הפתרון?
- את מי תזמינו לסוכה כאושפיזין כדי לתקן יחד איתה/איתו את העולם? (חשבו על בני משפחה, על דמויות ספרותיות, על דמויות היסטוריות, על דמות מצוירת או על חברה/מהכיתה)
- לפי נחמן שי, איזה תהליך מסתיים בסוכות ומה מתחיל אחריו? (היעזרו במשפטים המודגשים)

לאחר הדיון בעל-פה, כתבו את התשובות בתיבות המתאימות:

אושפיזין קבוצתי:

התחלה:	סוף:
--------	------

משימת סיכום - מחזוריות ושינוי

משימת סיכום

- כתבו בתוך הספירלה את כל ה-"סופים" ו-"התחלות" עליהם למדנו (אפשר להוסיף גם את האירועים האישיים שקישרנו לשיעור).
- מומלץ להשתמש בצבעים שונים לציון סופים והתחלות, ואפשר להוסיף איורים.
- בסיום, גזרו את הספירלה וחברו חוט למרכזה.
- **שאלה למחשבה:** כיצד לדעתכן/ם הספירלה מדגימה את הקשר בין סוף להתחלה? את רעיון המחזוריות?

